

ІНТЕГРАТИВНА КООПЕРАТИВНА МОДЕЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

О. В. Манжура, к. е. н., доцент

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава

В умовах соціальної ринкової економіки динаміка економічного розвитку характеризується та супроводжується появою перехідних, змішаних, близьких і інтегрованих форм кооперації. В Україні сформувалася інтегральна модель розвитку сфери споживчої кооперації України, яка поєднує відносини, властиві класичній моделі споживчої кооперації, а також моделям кооперації працівників у сфері торгівлі та кооперації підприємців – роздрібних торговців[1]. Останні дві підприємницькі моделі сприяють збільшенню обсягів і підвищенню економічної ефективності діяльності споживчих товариств, що дозволяє формувати фінансові ресурси для відтворення дії механізму кооперативних виплат і виплат на паї, забезпечувати відтворення кооперативної ідентичності сфери споживчої кооперації. Особливістю і протиріччям розвитку відносин інтеграції у сфері споживчої кооперації є тенденція до розвитку моделі кооперації працівників у сфері торгівлі за умови деформації та дезінтеграції моделі сфери споживчої кооперації.

Модель – спрощений об'єкт, що зберігає найважливіші властивості реально існуючого об'єкту або системи. Кооперативна модель національного господарства – це заснований на кооперативній формі організації сегмент фінансово-кредитної сфери, а також галузей виробництва, обміну і споживання, взаємопов'язаних між собою поділом праці.

Пропонується тривимірна інтегральна модель кооперативних господарств, яка передбачає взаємодію споживчих, аграрних і кредитних кооперативів. В основі її розвитку мають бути такі основні принципи [2]: посилення кооперативних засад в економіці; утвердження в Україні соціально-політичного, економічного та правового консенсусу з питань кооперативного руху; гарантування недоторканості кооперативної власності та повної самостійності в управлінні нею; рівноправне функціонування кооперативних формувань нарівні з іншими суб'єктами національної економіки; запровадження мотиваційного механізму для активізації розвитку всіх складових національного кооперативного руху; активне залучення споживчої кооперації до формування самодостатнього внутрішнього ринку товарів і послуг;

реалізація інвестиційно-інноваційної моделі розвитку кооперативних систем та їх фінансово-кредитна підтримка.

На рис. 1 наведено формалізацію інтегративної кооперативної моделі національного господарства. Інтегративна кооперативна модель національного господарства побудована в першому квадранті Декартової системи координат, де по віссю Х представлено горизонтальну інтеграцію, віссю Y – вертикальну інтеграцію. Поле квадранта представлено вільним ринком, що діє за об'єктивними законами і за загальними рамковими правилами, встановленими центральною владою та органами місцевого самоврядування. Суб'єктами взаємодії є держава, місцеві органи самоврядування і кооперативні суб'єкти. Держава на цьому ринку виконує прями і опосередковані функції. Основне її завдання полягає у створенні відповідного інституціонального середовища розвитку кооперативів (реалізується опосередковано), пряма державна фінансова підтримка полягає у видачі бюджетних субсидій і компенсації процентних ставок за кредитами на конкурсній основі, переважно сільськогосподарським кооперативам.

Кооперативні процеси у сільському господарстві носять характер горизонтальної, вертикальної, виробничої кооперації. Горизонтальна інтеграція передбачає об'єднання спеціалізованих сільськогосподарських підприємств з однотипним або близьким за характером видом діяльності, а також із кредитними спілками.

Вертикальна сільськогосподарська інтеграція поєднує процеси виробництва, переробки і реалізації сільськогосподарської діяльності, обслуговування виробничих сільськогосподарських кооперативів, дослідження кон'юнктури ринку, інновацій, ціноутворення тощо. Формами вертикальної інтеграції є: контрактна, асоціативна, поглинаюча.

Основою пропонованої інтегративної кооперативної моделі має стати трирівнева (пірамідальна) кооперативна банківська система з обов'язковим проходженням структуроутворюючих процесів «знизу вверх» (місцевий, регіональний і національний рівень). Створення системи кооперативних банків дозволить зосередити грошові ресурси сільського населення, забезпечити раціональне фінансування аграрної галузі та оперативне реагування на її потреби, а також здешевити кредити для сільгоспвиробників. Використовуючи досвід зарубіжних країн, можна запропонувати схему створення кооперативних банків в Україні за фінансової підтримки держави.

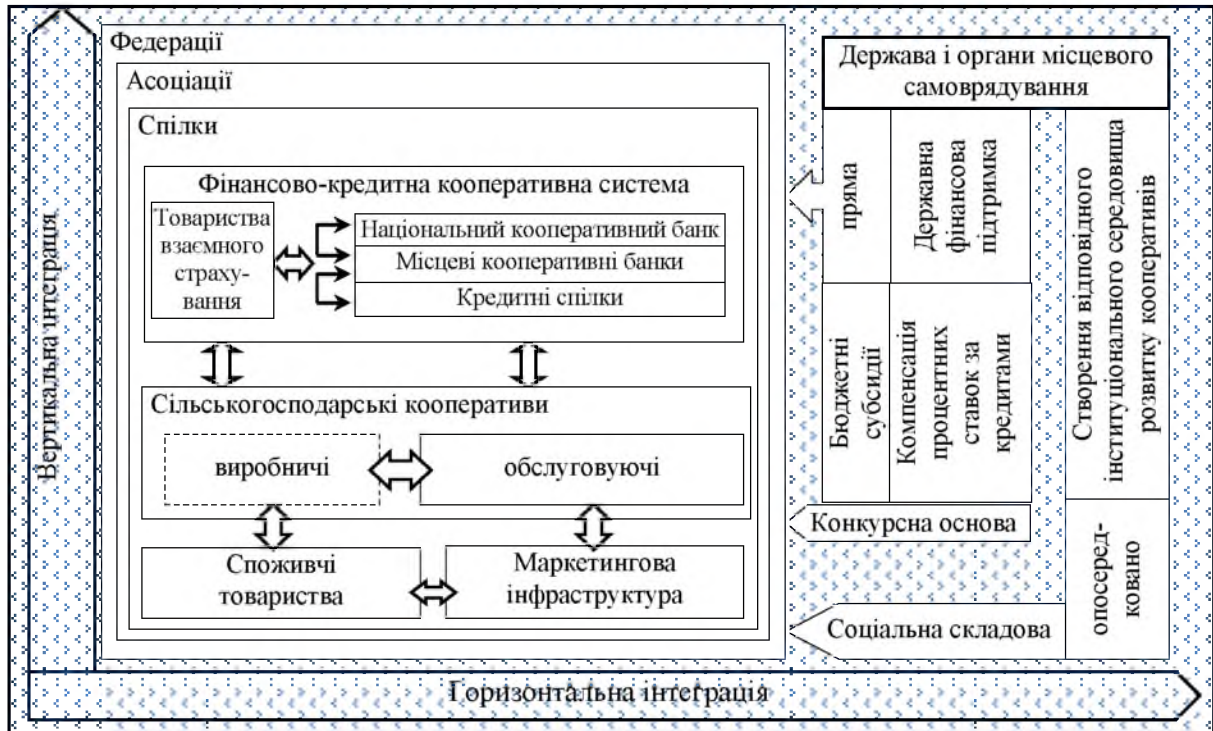

Рисунок 1 – Формування інтегративної кооперативної моделі національного господарства (авторська розробка)

Умовні позначення:

– вільний ринок, що діє за об'єктивними законами і за загальними рамковими правилами, встановленими центральною владою та органами місцевого самоврядування;

– проміжна форма господарювання, яка еволюціонує у обслуговуючі кооперативи.

Список використаних джерел

1. Скляр Г. П. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємств споживчої кооперації та його удосконалення в умовах перехідної економіки [Електронний ресурс] / Г. П. Скляр, О. О. Педик // Українська кооперація. – 2010. – № 3. – Режим доступу: <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/2010-3/num/Cskljar.htm>. – Назва з екрана.
2. Машенко В. П. Співпраця трьох гілок кооперації – кредитної, сільськогосподарської і споживчої: шлях до підвищення добробуту та соціальної захищеності населення України [Електронний ресурс] / В. П. Машенко // Українська кооперація. – 2009. – № 2. – Режим доступу: <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/> – Назва з екрана.

СИСТЕМА АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

І. Ю. Мелушова, к. е. н., доцент;

М. А. Вівденко, аспірант

*Харківський державний університет харчування та торгівлі,
м. Харків*

Нестійкість середовища господарювання в ринковій економіці обґрунтовує потребу докорінних змін у процесах управління підприємствами. Підприємство – це система, що забезпечує ринок конкурентоздатною продукцією чи послугами, отримуючи при цьому прибуток. Сучасна діяльність підприємства характеризується невизначеністю ринку, поведінки керівників, конкурентів та органів влади, що вимагає від підприємства постійно пристосовуватись до змін і реагувати на впливи з боку зовнішнього оточення. Відсутність необхідної маневреності та адаптивності організації може призвести до ряду негативних наслідків. Це вимагає від підприємства постійного вдосконалювання методів господарювання. Зростання масшта-